

TANDARTSASSISTENTIE

a b c

optimale
transparantie
over kwaliteit,
voor alle
betrokkenen

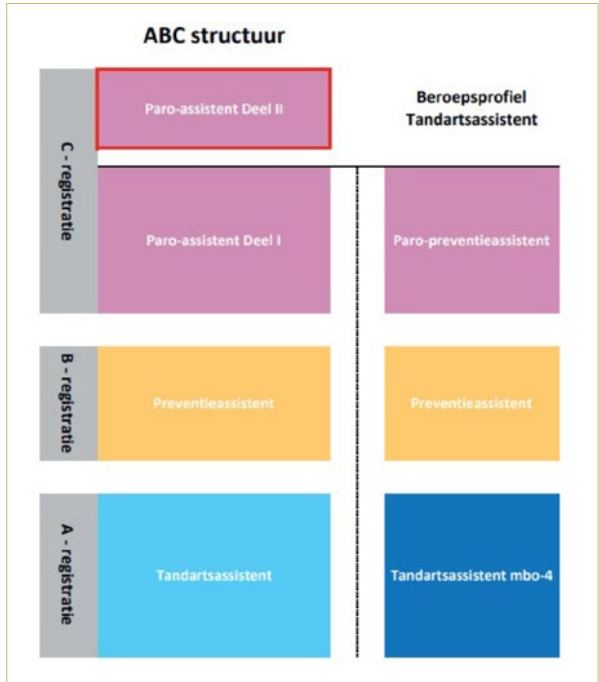
Assistentie in de tandartspraktijk kent verschillende niveaus, met bijbehorende bevoegd- en bekwaamheden. Deze zijn vastgelegd in een KNMT Beroepscompetentieprofiel (BCP), dat in 2013 voor het laatst werd gepubliceerd. De nieuwe ABC-structuur, destijds geïnitieerd door Ravin Raktoe bij de ANT en inmiddels geadopteerd door de fusievereniging KNMT, voorziet in een uitbreiding van de bestaande kwalificaties als tandartsassistent. En beoogt daarnaast om tot een uniforme certificering van opleidingen te komen en kwaliteit transparant te maken.

TEKST: KEES ADOLFSEN / BEELD: SHUTTERSTOCK

Om de uitvoering van de ABC-systematiek na de invoering goed te borgen en de kwaliteit ervan te bewaken werd in 2019 de 'Stichting Tandartsassistentie ABC' opgericht. Een initiatief van de ANT, dat na de fusie is overgenomen door de KNMT. Het ABC biedt een duidelijke ordening van de verschillende soorten tandartsassistenten en de relevante opleidingen door middel van een register. Dit register is om meer redenen van belang: de registratie van specifieke A-assistenten bijvoorbeeld, die geen zorgverlenerstaken uitvoeren, maakt het mogelijk om een juiste weergave van de praktijkactiviteiten te laten wegen voor de toekomstige wetgeving, die nieuwe en tijdrovende verplichtingen met zich meebrengt en geldt per aantal werkzame zorgverleners. Een snel en uniform opleidingstraject biedt (aspirant-)assistenten bovendien duidelijker doorgroeimogelijkheden en dus een ruimer loopbaanperspectief – een belangrijk gegeven op de huidige arbeidsmarkt.

► Beroepscompetentieprofiel volgens ABC-structuur

Inmiddels is er een geactualiseerd BCP, dat is opgesteld aan de hand van de ABC-structuur en dat, na legitimering, gepubliceerd zal worden. De werkgroep die namens de ledenraad en de 2 fuserende besturen de beide systemen verkende, concludeerde dat ze goed in elkaar te passen zijn. Afbeelding 1 brengt dit in beeld.

afbeelding 1

Het nieuwe 'Beroepscompetentieprofiel Tandartsassistent A/B/C' kent een kwalificatieprofiel (voor mbo4-opleidingen is er een kwalificatiedossier) voor de bekende opleiders, die de A-, B- en/of C-opleidingen commercieel aanbieden. Dit profiel beschrijft de eisen waaraan de student moet voldoen om het betreffende beroep te kunnen gaan uitoefenen en is gebaseerd op het Kwalificatiedossier dat geldt voor de door de overheid bekostigde mbo4-opleidingen. Opleiders kunnen het kwalificatieprofiel gebruiken om hun opleidingen en examens in te richten op de ABC-structuur. Daarbij zullen de A- en B-structuur grotendeels overeenkomen met de bestaande opleidingen voor

tandartsassistent (A) en preventieassistent (B). De (volledige) opleiding voor paro-assistent (C) is een uitbreiding op het huidige beroep van paro-preventieassistent.

► Arbeidspool

In het beroepscompetentieprofiel uit 2013 werd uitgegaan van de noodzaak van een mbo4-opleiding. Deze generieke verplichting komt er nu definitief niet. Uiteraard kent het ABC de nodige kwaliteitseisen – daarover zo direct meer.

Het nieuwe Beroepscompetentieprofiel Tandartsassistent A/B/C voorziet in een branche-erkende opleiding en levert daarmee een verruiming van de arbeidspool voor praktijkhouders. Ook de grote groep niet-leerplichtige 18-plussers wordt hiermee nadrukkelijker verwelkomd in de mondzorg, en het UWV heeft al positief gereageerd op deze ontwikkeling. Binnen het ABC-systeem kun je praktijkgericht worden opgeleid; de A-registratie legt de basis voor verdere loopbaanontwikkeling en aan de 'bovenkant' voorziet de ABC-systematiek in een verdere profilering van de huidige

paro-preventieassistent. Met toegespitste opleidingsprogramma's ontstaat er ruimte je te kwalificeren op 2 niveaus van paro-assistent (C), een aantrekkelijke carrièremogelijkheid. Assistenten die op een ROC zijn opgeleid, verkrijgen altijd de A-registratie.

► Instroom, inhoud en duur

Aan de precieze instroomeisen per specifieke situatie wordt momenteel nog gewerkt, daarover leest u binnenkort meer. In het algemeen zijn de minimale instroomeisen voor de 3 profielen:

- A: minimaal een mbo-3 diploma of een getoetst mbo-3 werk- en denkniveau;
- B: een voltooide A-registratie, of een mbo4-diploma tandartsassistent (ook voor deze groep is inschrijving in het ABC-register interessant, vanwege de mogelijkheid om daarna een gecertificeerde B- en C-opleiding te kunnen volgen);
- C: een voltooide B-registratie of een eerder behaald (en geregistreerd) diploma preventieassistent.
- Het ABC-systeem sluit daarnaast de toegang vanuit andere opleidingen niet uit. Ook eerder behaalde diploma's kunnen garant staan voor het voldoen aan de kwalificaties die in het ABC-dossier zijn vastgelegd.

De A-registratie is een opleiding zonder de generieke onderdelen van de mbo4-opleiding tandartsassistent. De opleiding is sterk praktijkgericht en dus kan de assistent al snel in de praktijk aan de slag. De doorlooptijd is 9 maanden. De B-registratie is de bestaande opleiding tot preventieassistent. De totale doorlooptijd inclusief de praktijkmodules bedraagt gemiddeld 5 tot 6 maanden. De C-registratie bevat 2 onderdelen. Deel I komt overeen met de bestaande opleiding tot paro-preventieassistent. Deel II is een zogeheten kopstudie, een aanvulling op hbo-niveau. Dit deel is opgebouwd uit twee verplichte modules:

'Verdieping in de parodontologie' en 'De psychologie van gedragsverandering'. Daarnaast worden minimaal 2 keuzemodules gevolgd, rond onderwerpen als voedingsadvies, het reinigen van gezonde implantaten, recessie en furcatie, geriatrie, speeksel en microbiologie. De doorlooptijd van deel I en II bedraagt 9 respectievelijk 3 tot 4 maanden.

Dit brengt de volledige doorlooptijd van het opleidingstraject binnen de ABC-systematiek voor iemand die de C-registratie wil behalen op 25 tot 27 maanden, tegenover een minimale opleidingsduur in het bestaande traject van 33 maanden. Voordeel van het ABC traject is overigens dat een assistent meteen kan starten in de praktijk, in een gecombineerd werk-leertraject.

► Register

Voor assistenten komt er een online portal, waarin zij hun gegevens kunnen inzien en beheren. Elke student krijgt bij de start van de opleiding een eigen account. Naast algemeen nieuws vind je er relevante informatie over de gekozen opleiding, een loopbaanoverzicht, informatie over eventuele bij- of nascholing en handige tools, waaronder protocollen en de nieuwe Clinical Guides voor taakdelegatie.

De KNMT beheert het centrale ABC-register met alle gecertificeerde diploma's. Over de inschrijving in het register volgt in de komende maanden meer informatie, vooral interessant voor op dit moment werkzame assistenten.

► Arbeidsvoorwaardenbeleid

Miechel Rooth is als adviseur juridische zaken binnen de KNMT mede verantwoordelijk voor de inrichting van het arbeidsvoorwaardenbeleid. Vanuit die hoedanigheid heeft hij ook een adviserende rol in de ontwikkeling van de ABC-systematiek: "Als je wijzigingen aanbrengt in het

beroepscompetentieprofiel, komt dat uiteraard terug in je functieprofielen en bijbehorende arbeidsvoorwaarden. Als het ABC-systeem klaar is, inclusief certificering van opleidingen, komt er ook een vertaalslag naar de arbeidsvoorwaardenregeling, daar zijn de voorbereidingen al voor gestart."

► Aantrekkelijke doorgroeimogelijkheden

Rooth legt uit dat de paro-assistent (C) in de KNMT-Arbeidsvoorwaardenregeling (huidige versie, voor 2022) nog niet voor komt. Hij ziet duidelijke voordelen als die formele erkenning er straks komt: "We werken aan een definitief functieprofiel voor de paro-assistent (C) en een bijpassende salarisschaal, zodat assistenten binnen het vak kunnen doorgroeien. Dit leidt direct tot verbetering van de mogelijkheden voor scholing en ontwikkeling." De Sociaal Economische Raad (SER) heeft in een recent advies erkend dat dit essentieel is om zorgpersoneel voor de sector te behouden. Met de ABC-structuur wordt daarin dus voorzien.

Bovendien voorziet de ABC-structuur in een korter en op de praktijk gericht opleidingstraject, waardoor het voor zowel werkgevers als werknemers aantrekkelijk is om met het opleidingstraject te starten.

Een recent voorbeeld uit een andere zorgsector laat volgens Rooth de effectiviteit van deze benadering zien: "In de geboortezorg is enige tijd terug door de branchevereniging voor kraamzorgorganisaties een versneld opleidingstraject geïnitieerd. Die verkorte opleidingsduur stimuleert om snel in het vak aan de slag te kunnen. Tegelijkertijd wordt goed bewaakt dat geen afbreuk wordt gedaan aan wat je in de praktijk moet kunnen. We zien dat in de geboortezorg inmiddels een groot deel van de nieuwe instroom wordt opgeleid via deze nieuwe branche-erkende opleiding."

► Ondersteuning van alle betrokkenen

Rooth denkt dat de branche-erkende opleidingen, net als in de geboortezorg, een succes kunnen worden, mits tandarts-praktijkhouders, opleiders en assistenten op de juiste wijze worden ondersteund: "Om die reden zet de KNMT zich daar nu al voor in. Dit betekent onder

Waarom het ABC?

► Taakherschikking

Het is van belang om aan te tonen dat taakdelegatie op aantoonbaar gedegen manier geschiedt, om sterk te staan in discussies over het nut van taakherschikking. Het borgen van kwaliteit en het inzichtelijk maken hiervan is hiervoor onmisbaar.

Het introduceren van de C assistent maakt het voor de tandarts mogelijk om ook in de toekomst gebruik te kunnen blijven maken van het bewezen efficiënte, veilige en voor de patiënt vertrouwde delegeren van taken binnen de tandartspraktijk.

► Nieuwe wetgeving en regelingen

Er zijn nieuwe wetten daaruit voortvloeiende regels op komst die zorgverleners veel tijdroven, extra verplichtingen gaan opleveren. Het aantal zorgverleners (grenzen liggen nu bij 10 of 25) in de praktijk bepaalt of deze van toepassing zullen zijn. Het ABC register beoogt te voorzien dat tandartsassistenten (A) die geen zorgverlenerstaken uitvoeren, zo geregistreerd kunnen worden en niet in deze optelsom worden meegenomen.

► Structuur en loopbaanperspectief

Het goed gestructureerd hebben en kwalitatief uniform maken van assistentenopleidingen geeft niet alleen een kwaliteitsimpuls, maar biedt de aspirant assistent een groter loopbaanperspectief en deze aantrekkelijke werking is gunstig gezien het tekort aan personeel.

andere het in kaart brengen van verschillende subsidiemogelijkheden, het ontwikkelen van model-studieovereenkomsten en andere tools. Ook wordt onderzocht of we samen met het UWV en opleiders op landelijk niveau afspraken kunnen maken over de inzet van gesubsidieerde leer-werktrajecten, deze gesprekken verlopen goed. Bij deze gesubsidieerde leer-werktrajecten vergoedt het UWV veelal een deel van een kortdurende opleiding en kunnen uitkeringsgerechtigden uitstromen naar een betaalde baan. Op deze wijze zetten we niet alleen een nieuwe structuur neer, maar ondersteunen we alle betrokkenen met implementatie en zorgen we dat de nieuwe mogelijkheden die de structuur biedt, optimaal worden benut."

► Kwaliteitsborging vóór alles

Een systeem dat voorziet in nieuwe beroepskwalificaties en versnelde opleidingen vereist vóór alles een gedegen kwaliteitsborging. De KNMT zocht daarom naar een

externe organisatie die het ontwikkelingsproces vanuit ruime ervaring kan aansturen. Dat werd QuatroSpect, opgericht en geleid door mr. drs. Anita van der Wal. Zij begeleidde een groot aantal mbo- en hbo-scholen in voldoen aan de voor hen vereiste kwaliteit. Van der Wal is ook toezichthouder in het mbo. Volgens haar delen veel opleiders dezelfde vragen: “Voorop staat altijd de vraag hoe ze tot gedegen borging van de kwaliteit van de opleiding komen. Daar hoort vervolgens een heldere strategie en een adequaat uitvoeringstraject bij, waarin je de kwaliteit met betrokkenheid van alle stakeholders continu op peil houdt.”

De goede dingen goed blijven doen

Op basis van de ervaringen met een groot aantal organisaties ontwikkelde QuatroSpect een digitaal platform dat de kaders bevat om kwaliteit te borgen én steeds verder te ontwikkelen, legt Van der Wal uit: “Onze aanpak en de tools op ons platform, die we hier uiteraard afstemmen op de specifieke ABC-structuur, helpen opleiders om de goede dingen te gaan doen en te blijven doen. We maken kwaliteit toegankelijk, herkenbaar in de taal, in een aantal overzichtelijke stappen en in een praktische werkwijze. Zo bouwen opleiders kwaliteit op, kunnen ze die gemakkelijk volgen en daarin worden ze begeleid. Met een helder doel: meer kwaliteit in minder tijd.”

De manier waarop het bestaande beroepscompetentieprofiel wordt verrijkt met een kwalificatieprofiel per niveau, biedt volgens Van der Wal een uitstekend inhoudelijk vertrekpunt en houvast voor opleiders: “Welke stof dient er te worden behandeld, wat voor praktijk-oefeningen horen daarbij en hoe examineren we dit? Dat geeft opleiders de zekerheid dat ze daadwerkelijk opleiden waarvoor ze moeten opleiden. En maakt voor studenten helder voor welk vak ze precies leren en wat ze dan kunnen, zodat ze voldoende startbekwaam zijn na de opleiding. Als je dit binnen de branche hebt afgestemd op A-, B- en C-niveau heb je een goed vertrekpunt en een level playing field voor alle opleiders. Een diploma op elk van die 3 niveaus door een gecertificeerde opleider is dan heel goed op waarde te schatten en heeft een positief effect voor alle betrokkenen.”

Begeleiding op 4 kwaliteitsthema's

QuatroSpect begeleidt opleiders in het ontwikkeltraject naar de vereiste basiskwaliteit die leidt tot certificering. Deze certificering zal worden uitgevoerd door een instelling met ervaring en inzicht in

de opleidingsmarkt. Voor de kwaliteitsborging spelen diverse factoren een rol. “In de kern onderscheiden we daarom 4 thema's, waarop de opleider zich voorbereidt en die hij voldoende kan onderbouwen. Daar begeleiden we bij”, legt Van der Wal uit: “De inhoud van het onderwijs is uiteraard van primair belang: die moet aansluiten bij de genoemde combinatie van beroepscompetentieprofiel en kwalificatieprofiel.

De tweede factor is de examinering. Vindt die tijdig plaats en door vakbekwame examinatoren? Is de beoordeling onafhankelijk en bovendien deugdelijk? Ten derde gaan we te rade bij de direct betrokkenen. Zijn de studenten bijvoorbeeld tevreden over het niveau van de opleiding en van hun begeleiding? En wat vinden ze juist sterk aan de opleiding of wat kan nog beter? En is de beroepspraktijk tevreden met de gediplomeerden? Zijn ze na de opleiding direct goed inzetbaar? Al die ervaringen zul je als opleider meenemen in je ontwikkeltraject. Ten vierde kijken we naar een aantal kwaliteitsvoorwaarden van de opleider zelf. Ben je bijvoorbeeld in staat om je door te ontwikkelen naar hercertificering na een cyclus van 4 jaar?

Een gedegen kwaliteitsborging is een vereiste

Deze 4 blokken hebben we geconcretiseerd in 40 vragen, die sterk zijn gebaseerd op de door de overheid bekostigde mbo-scholen, die door de Onderwijsinspectie getoetst worden. De antwoorden en onderbouwing daarvan leveren een helder pakket op, waarmee de certificerende instelling gemakkelijk verder kan. In combinatie met wellicht een dagdeel gesprekken op de opleiding zorgt deze documentatie voor een gestroomlijnd traject richting certificering.”

Meerwaarde in de praktijk

Van der Wal benadrukt dat de aanpak en begeleiding van de opleiders zowel doelgericht als ontwikkelingsgericht zijn. “Het is, bijna los nog van certificering, goed om als organisatie überhaupt eens door zo'n check heen te gaan. Zien dat je dingen slimmer kunt doen, ook in andere opleidingen die je mogelijk aanbiedt. Vertrouw erop dat je via de ABC-structuur beter wordt in wat je doet en dat je een aanzuigende werking op studenten krijgt. En dat de

arbeidsmarkt graag studenten van jou afneemt, omdat ze je kwaliteit vertrouwt.”

Als parallelvoorbeeld noemt Van der Wal een opleidingsinstituut in de randstad voor 3 niveaus verpleegkundigen waarvoor ze werkte. “Ook hier werd een verkorte opleiding aangeboden. We merkten dat 18-plussers vooral snel aan de slag willen, het vak willen uitoefenen. Zo'n verkort zeer vakgericht traject voorkomt dat ze door vier jaar taaie materie heen moeten. Maar het eist uiteraard ook iets: een pittige inzet. Ze moeten er echt voor gaan. Want om dezelfde kwaliteit te garanderen, wordt er uiteraard heel hard aan ze getrokken en veel geëist. We zagen bij deze opleider dat hun sterke motivatie voor een sterke focus zorgde. Dat zal niet anders zijn in een versnelde opleidingsroute tot tandartsassistent.”

De inhoud telt

De inbreng van QuatroSpect wordt zeer op waarde geschat binnen de KNMT. Het formuleren van een beroepscompetentieprofiel start bij de inhoud van het vak. Maar dat is iets heel anders dan het vormgeven van een opleiding, vindt Stan Banus, Hoofd Vakinhoud: “Het accent dat we leggen op kwalitatief hoogstaand onderwijs komt ook voort uit de fusiegesprekken tussen KNMT en ANT. Nu we achter de 2 opleidingsmogelijkheden staan – een mbo-4 route of een route via een ABC-erkende opleider – telt de kwaliteit van de opleidingen des te meer. Onze leden moeten op de kennis en kunde van hun – al dan niet toekomstige – assistenten kunnen vertrouwen.”

Verantwoordelijkheid nemen

Natuurlijk speelt de ABC-structuur ook een rol in de taakdelegatie. Banus wijst op de 'Handreiking verantwoordelijkheidsverdeling bij samenwerking in de zorg' van de KNMG. Deze beschrijft uitgebreid hoe zorgverantwoordelijkheden in de zorg worden verdeeld en overgedragen.

Vertrouwen op kennis en kunde van assistenten

“De introductie van de paro-assistent (C) betekent voor de tandarts een efficiënte, veilige en door de patiënt vertrouwde wijze van taakdelegatie, die bovendien geborgd wordt met Clinical Guides. Daar hoort voor de beroepsgroep en voor ons als vertegenwoordigers wel de verantwoordelijkheid bij om patiënten er waar nodig verder vertrouwd mee maken. Wij zullen daarvoor ook onze informatiekkanalen inzetten. Want waar het uiteindelijk om draait bij deze ABC-introductie is dat alle betrokkenen – en dat zijn er veel – één overtuiging delen: we werken aan het transparant maken van de hoge kwaliteit binnen de mondzorg.”

Stand van zaken

TOT OP HEDEN

- Beroepscompetentieprofiel A/B/C en Kwalificatieprofiel opleveren
- Juridische toets m.b.t. komende wetgeving en zorgverlenerschap

- Voorlichting externe stakeholders, zoals overheid en consumentenorganisaties

VOOR EINDE 2022

- Update van alle verwijzingen naar functieprofielen in alle door KNMT beheerde documenten (RI&E, Arbeidsovereenkomsten, website, protocollen, richtlijnen etc.)
- Organisatie beheer en in werking stellen Register ABC
- Aanpassing Kwalificatiedossier (mbo4) voor start nieuw schooljaar 2022

IN DE LOOP VAN 2022

- Publicatie Beroepscompetentieprofiel A/B/C
- Aanpassing Arbeidsvoorwaardenregeling met invoeging beroep van paro-assistent
- Informatiebijeenkomsten opleiders
- Certificeringsstructuur uitwerken en vaststellen
- Toelatingsbeleid ABC-structuur vaststellen